

ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОГО РІЗНОВИДУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

У сучасному суспільстві майбутній фахівець повинен уміти швидко сприймати адресоване до нього мовлення, правильно розуміти необхідну інформацію, компонувати й виголошувати монологи, адекватно реагувати на репліки інших комунікантів, беручи участь у діалогах і полілогах.

Для оволодіння базовими знаннями будь-якої спеціальності потрібно набути певний обсяг загальних та професійних знань, а також оволодіти основними методами вирішення професійних проблем, тобто оволодіти мовою професійного спілкування.

«Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким послуговуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять» [5, с. 17].

Мова, будучи інструментом людської діяльності, зазнає впливу тих, хто нею користується. Справжні фахівці повинні володіти вміннями і навичками професійного спілкування для того, щоб ефективно виконувати свої професійні обов'язки. Мова професійного спілкування – це сукупність усіх мовних засобів, що служать для взаєморозуміння між людьми, що працюють у певній сфері. Вона, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови.

Особливості мови професійного спілкування зумовлюють мета, ситуація, а також особистісні риси комунікантів та реципієнтів: вік, мовна компетенція, освіта, рівень інтелектуального розвитку тощо.

Ситуації, що виникають у професійному середовищі, характеризують за такими параметрами:

- місце і час виникнення ситуації;
- обставини, за яких виникла ситуація;
- соціальні й професійні ролі учасників;
- операції, виконувані учасниками;

–канал зв'язку: електронна пошта, телефон, публічний виступ, спілкування віч-на-віч.

Відповідно до ситуації та мети професійного спілкування доречно та правильно підбираються різні мовні вирази: лексичні, граматичні, фразеологічні і т. д.

Володіння мовою професійного спілкування полягає у знаннях спеціальної термінології й специфічних найменувань відповідної професійної сфери, вільному застосуванню всього багатства лексичних засобів з фаху, дотримуванні граматичних, лексичних, стилістичних та інших норм професійного спілкування, а також у вміннях і навичках використання всіх цих знань на практиці, поєднуючи при цьому вербальні й невербальні засоби спілкування.

Професійні мовно-комунікативні вміння особистості визначають її мовленнєву поведінку. Наприклад, під час проведення презентації потрібно оголосити її назву,

вмотивувати її проведення, порівняти ідеї, дібрати певну лексику залежно від теми презентації й визначити форму спілкування: усна чи писемна. Різноманітним питанням професійного мовлення присвячено ряд досліджень [1; 2; 3; 4].

Фахівець будь-якої професії повинен мати сформовану мовну професійну компетенцію, мовленнєву професійну компетенцію та комунікативну професійну компетенцію.

Мовна професійна компетенція – це сукупність систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом.

Мовленнєва професійна компетенція передбачає наявність мовленнєвих умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передавання певної інформації.

Комунікативна професійна компетенція – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного фахового спілкування.

Розвиток цих професійних компетенцій відбувається відповідно до здатності людини навчатися, її предметних знань, попереднього досвіду та здійснюється в межах ситуативного контексту, пов'язаного з навчанням і спеціалізацією.

Отже, мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови має особливості, які зумовлюють мета, ситуація, а також особистісні риси комунікантів та реципієнтів. Фахівці будь-якої професії повинні володіти умінями і навичками професійного спілкування у сфері своєї діяльності для успішного виконання фахових обов'язків.

Список використаних джерел

1. Попович Н. Ф. Майстерність сценічного мовлення / Н. Ф. Попович // Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 квітня 2017 р.) / гол. ред. Т. Д. Щербан. – Мукачєво : РВВ МДУ, 2017. – С. 226-229.
2. Попович Н. Ф. Особливості розвитку якостей мовленнєвої культури майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи / Н. Ф. Попович // Інноваційна педагогіка : науковий журнал. – Одеса, 2020. – Випуск 20. – Том 3. – С. 26-29.
3. Попович Н. Ф. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів / Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (17-18 травня 2017 р.) / гол. ред. Т. Д. Щербан. – Мукачєво : РВВ МДУ, 2017. – С.121-123.
4. Попович Н. Ф. Чистота як мовленнєва якість культури усного фахового мовлення вчителя початкових класів / Н. Ф. Попович, О. М. Грига // Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції : збірник тез доповідей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2019 року, м. Мукачєво) / гол. ред. Т.Д. Щербан. – Мукачєво : МДУ, 2019. – С. 390-392.
5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням. – К. : Алерта, 2011. – 696 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>